

14.12.2018

Hoitoonpääsy perusterveydenhuollossa lokakuussa 2018

Päälöydökset

- Perusterveydenhuollon hoitoonpääsy kiireettömälle lääkärin avosairaanhoidon vastaanotolle on pysynyt ennallaan verrattuna aiempiin vuosiin.
- Espoossa ja Eksotessa oli lokakuussa 2018 eniten yli kolme kuukautta kestäneitä käynnin odotusaikoja terveyskeskuslääkärille hoidon tarpeen arvioinnista.
- Hammaslääkärikäynneistä kuusi prosenttia toteutui yli kuuden kuukauden odotuksen jälkeen. Tilanne oli hieman huonompi kuin syksyllä 2017 (4 %).
- YTHS lääkärin kiireettömät sairaanhoidon vastaanotot toteutuivat kolmen kuukauden sisällä.

Lähes puolet terveyskeskukseen yhteyttä ottaneista pääsi viikon sisällä lääkärille

Noin 45 prosenttia kiireettömistä lääkärin avosairaanhoidon vastaanottokäynneistä toteutui lokakuussa 2018 viikon kuluessa hoidon tarpeen arviosta. Sairaan- ja terveydenhoitajan kiireettömistä vastaanottokäynneistä lähes 70 prosenttia toteutui kolmen vuorokauden kuluessa.

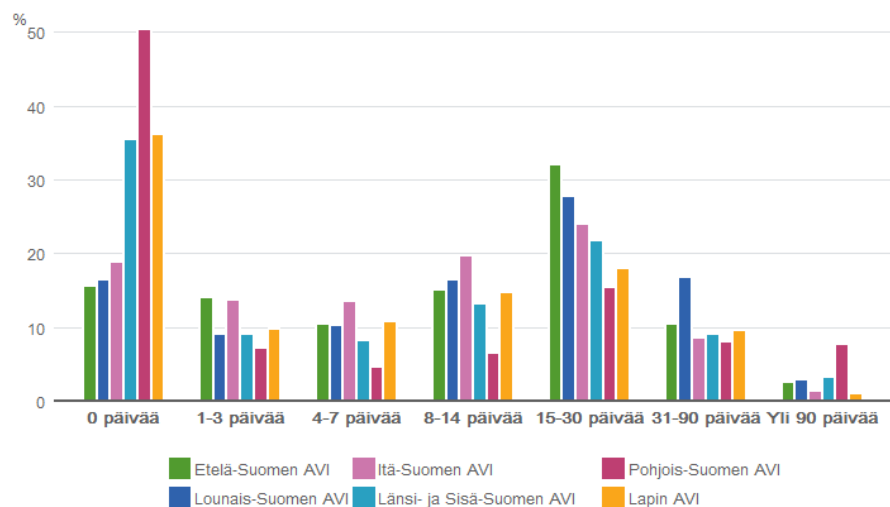
Suurin osa (97 %) lääkärin kiireettömän avosairaanhoidon vastaanotosta toteutui kolmen kuukauden aikana eri aluehallintovirastojen alueilla (Avi) hoidon tarpeen arvioinnista. Yli kolme kuukautta kestäneitä käyntien odotusaikoja oli eniten Pohjois-Suomen Avissa (8 %) sekä Espoon (139 käyntiä) ja Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiiri Eksoten terveyskeskuksissa (117 käyntiä). (Kuvio 1.)

Suurin osa hammaslääkärikäynneistä toteutui kolmen kuukauden kuluessa (84 %) hoidon tarpeen arvioinnista. Kuudessa prosentissa joutui odottamaan käyntiä yli puoli vuotta. Espoossa ja Jyväskylän yhteistominta-alueen terveyskeskuksessa (Jyte) oli eniten käyntejä, joihin oli odotettu yli kuusi kuukautta.

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön lääkärille pääsi hyvin

Melkein kaikissa Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön (YTHS) toimipaikoissa hoitoonpääsy lääkärille toteutui kolmen kuukauden kuluessa. Hammaslääkärille kiireettömien käyntien odotusajat venyivät kahdeksassa prosentissa yli kolmen kuukauden.

Kuvio 1. Lääkärin vastaanotolle toteutuneiden käyntien odotusajat hoidon tarpeen arvioinnista eri aluehallintovirastojen alueella lokakuussa 2018, %

Kaisa Mölläri
etunimi.sukunimi@thl.fi

Leena Kovanen
etunimi.sukunimi@thl.fi

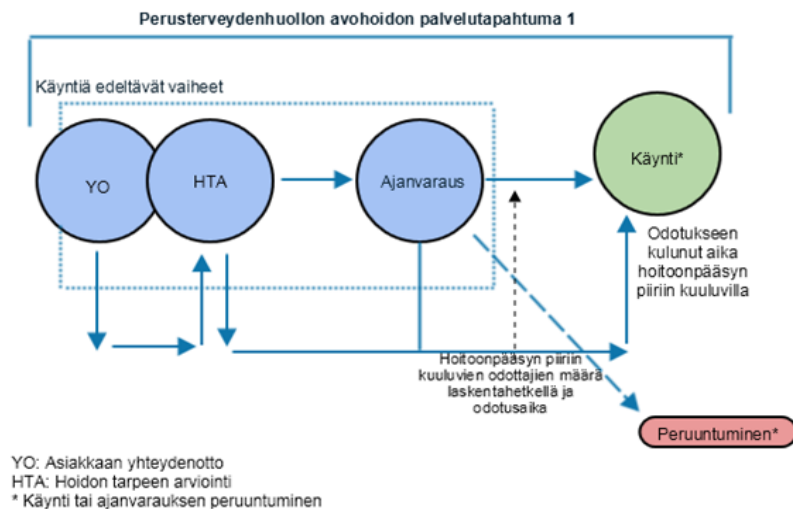
Tiedonkeruu

Perusterveydenhuollon hoitoonpääsyn seurantatiedot perustuvat terveyskeskusten ja YTHS:n tietojärjestelmistä suoraan poimittaviin perusterveydenhuollon avohoidon hoitoilmoitustietoihin (Avohilmo).

Perusterveydenhuollon hoitoonpääsytiedoissa tarkastellaan kiireettömien avosairaanhoidon ja suun terveydenhuollon toteutuneiden sairaanhoidon käyntien odotusaikoja (kuvio 2).

Laki hoitoonpääsystä ei koske Ahvenanmaata eikä Ahvenanmaan tiedot ole mukana hoitoonpääsyn seurannassa.

Kuvio 2. Hoidon saatavuuden seurantapisteet perusterveydenhuollossa

Lokakuussa 2018 perusterveydenhuollon avohoidon hoitoilmoitustietoja (Avohilmo) hoitoonpääsystä saatiin 89 prosentista terveyskeskuksia ja suun terveydenhuollosta 80 prosenttisesti.

Ylioppilaiden terveydenhuoltosäätiön (YTHS) hoitoonpääsytiedot saatiin kattavasti lukuun ottamatta suuhygienistin tietoja.

www.thl.fi/tilastot/hoitoonpaasy/pth

Laatuseloste

Hoitoonpääsy perusterveydenhuollossa

Tilastotietojen relevanssi

Perusterveydenhuollon hoitoonpääsyraportointi sisältää tiedot terveyskeskusten hoitoonpääsyn toteutumisesta määrättyinä ajankohtana. Hoitoonpääsyraportointi käsittää terveyskeskusten terveydenhuoltolain 51§:n mukaisen perusterveydenhuollon ja suun terveydenhuollon hoitoonpääsyn toteutumisen.

Tiedot kerätään perusterveydenhuollon avohoitoa tuottavista terveyskeskuksista. Tietojen keruu on kaksiosainen. Hoitoonpääsyn odotusaikojen toteutumastiedot saadaan perusterveydenhuollon avohoidon hoitoilmoitustiedoista (Avohilmosta). Yhteydensaantia sekä tietojen julkaisemista koskevat tiedot kerätään erillistiedonkeruuna terveyskeskuksista kerran vuodessa keväällä. Avohilmosta saatavat toteutuneiden käyntien odotusajat raportoidaan aluehallintovirastoittain, maakunnittain sekä terveyskeskus- että toimipaikkatasolla.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) tuottaa hoitoonpääsyn toteutumisen valvontaa varten tarvittavat tiedot aluehallintovirastoille (AVI) ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle (Valvira). Tiedot ovat myös käytössä terveyskeskusten omavalvonnan ja seurannan välineenä. Lisäksi niitä käytetään maakuntien väliseen arviointiin. Raportin pohjana olevan hoitoilmoitusrekisterin tietosisältöä ja tiedonkeruuta sekä raportointia kehitetään yhteistyössä valvontaviranomaisten, tiedontuottajien ja käyttäjien kanssa.

Tilaston tietojen keruu perustuu Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta annettuun lakiin (668/2008), tilastolakiin (280/2004), terveydenhuollon valtakunnallisia henkilörekistereistä annettuun lakiin (566/1989) sekä asetukseen terveydenhuollon valtakunnallisista henkilörekistereistä (1671/1993).

Perusterveydenhuollon hoitoonpääsyn tietojen keruu perustuu terveydenhuoltolakiin (1326/2010, 51§). THL on terveydenhuollon tilastoviranomainen ja tilastojen ylläpito on THL:n lakisääteinen tehtävä.

Menetelmäkuvaus

Terveyskeskusten hoitoonpääsy tiedot poimitaan ja raportoidaan pääosin Avohilmo-tiedoista. Osa tiedoista saadaan kerran vuodessa toteutettavasta erilliskyselystä (välitön yhteydensaanti ja hoitoonpääsyä koskevien tietojen julkaisu). Erilliskysely osoitetaan terveyskeskusten ja YTHS:n johtaville lääkäreille/johtaville hammaslääkäreille. Kyselyn kysymykset on laadittu yhteistyössä valvontaviranomaisten ja STM:n edustajien kanssa.

Avohilmosta poimitut hoitoonpääsy tiedot perustuvat terveydenhuollon julkisista toimintayksiköistä henkilötunnuksella saatuihin hoitoilmoituksiin, jotka kerätään päivittäin avohoitokäynneistä. Julkinen palveluntuottaja on velvollinen toimittamaan tiedot, vaikka palvelu olisi ulkoistettu. Raportilla käytetyt luokitukset sekä tiedonkeruun ohjeet on kuvattu avohoidon Avohilmo-oppaissa sekä THL:n verkkosivuilla (www.thl.fi/avohilmo).

Tietojen kattavuus

Tässä tilastoraportissa raportoidaan Avohilmoon 28.11.2018 mennessä tulleita tietoja. Lokakuussa 2018 Avohilmosta saatavia perusterveydenhuollon hoitoonpääsy tietoja puuttui 15 terveyskeskuksesta (terveyskeskusten kokonaismäärä 137) kuuden eri aluehallintoviraston alueelta. (Taulukko 1.)

Taulukko 1. Puuttuvat* perusterveydenhuollon hoitoonpääsy tiedot lokakuussa 2018

Alue	Maakunta	Terveyskeskus
Etelä-Suomen AVI	Päijät-Häme	Heinolan terveyskeskus
Etelä-Suomen AVI	Kymenlaakso	Pyhtään terveyskeskus
Etelä-Suomen AVI	Päijät-Häme	Sysmän terveyskeskus
Lounais-Suomen AVI	Varsinais-Suomi	Someron terveyskeskus
Itä-Suomen AVI	Pohjois-Savo	Lapinlahden terveyskeskus
Itä-Suomen AVI	Etelä-Savo	Rantasalmen terveyskeskus

Länsi- ja Sisä-Suomen AVI	Pirkanmaa	Ikaalisten terveyskeskus
Länsi- ja Sisä-Suomen AVI	Pohjanmaa	Kaskinen**
Länsi- ja Sisä-Suomen AVI	Pirkanmaa	Virtain terveyskeskus
Pohjois-Suomen AVI	Kainuu	Puolangan terveyskeskus
Pohjois-Suomen AVI	Pohjois-Pohjanmaa	Lumijoen terveyskeskus
Pohjois-Suomen AVI	Pohjois-Pohjanmaa	Muhoksen terveyskeskus
Lapin AVI	Lappi	Kittilän terveyskeskus
Lapin AVI	Lappi	Kolarin terveyskeskus
Lapin AVI	Lappi	Pellon terveyskeskus
Yhteensä		15 terveyskeskusta

* Puuttuva tieto kokonaan tai alle 5

** Kaskinen kuuluu Rannikko-Pohjanmaan sosiaali- ja perusterveydenhuollon kuntayhtymään (Rannikko-Pohjanmaan terveyskeskus), mutta kuntayhtymän kunnat toimittavat tiedot erikseen.

Suun terveydenhuollon osalta hoitopaasytietoja lokakuussa puuttui 27 terveyskeskuksesta (kokonaismäärä 137) kuuden eri aluehallintoviraston alueelta. (Taulukko 2.)

Taulukko 2. Puuttuvat suun* terveydenhuollon hoitopaasytiedot lokakuussa 2018

Alue	Maakunta	Terveyskeskus
Etelä-Suomen AVI	Kanta-Häme	Hattulan terveyskeskus
Etelä-Suomen AVI	Uusimaa	Hyvinkää**
Etelä-Suomen AVI	Uusimaa	Kirkkonummen terveyskeskus
Lounais-Suomen AVI	Satakunta	Säkylän terveyskeskus
Lounais-Suomen AVI	Varsinais-Suomi	Laitilan terveyskeskus
Lounais-Suomen AVI	Varsinais-Suomi	Turun terveyskeskus
Lounais-Suomen AVI	Varsinais-Suomi	Uudenkaupungin terveyskeskus
Itä-Suomen AVI	Pohjois-Savo	Kuopion terveyskeskus
Itä-Suomen AVI	Pohjois-Savo	Lapinlahden terveyskeskus
Itä-Suomen AVI	Pohjois-Savo	Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri, Kysteri/terveyskeskus
Länsi- ja Sisä-Suomen AVI	Etelä-Pohjanmaa	Lapuan terveyskeskus
Länsi- ja Sisä-Suomen AVI	Pirkanmaa	Akaan terveyskeskus
Länsi- ja Sisä-Suomen AVI	Pirkanmaa	Hämeenkyrön terveyskeskus
Länsi- ja Sisä-Suomen AVI	Pirkanmaa	Valkeakosken terveyskeskus
Länsi- ja Sisä-Suomen AVI	Pirkanmaa	Virtain terveyskeskus
Länsi- ja Sisä-Suomen AVI	Pohjanmaa	Vaasan terveyskeskus
Pohjois-Suomen AVI	Kainuu	Puolangan terveyskeskus
Pohjois-Suomen AVI	Pohjois-Pohjanmaa	Oulaisten terveyskeskus
Lapin AVI	Lappi	Kemijärven terveyskeskus
Lapin AVI	Lappi	Kemin terveyskeskus
Lapin AVI	Lappi	Keminmaan terveyskeskus
Lapin AVI	Lappi	Pellon terveyskeskus
Lapin AVI	Lappi	Sallan terveyskeskus
Lapin AVI	Lappi	Tervolan terveyskeskus
Lapin AVI	Lappi	Tornion terveyskeskus
Lapin AVI	Lappi	Utsjoen terveyskeskus
Lapin AVI	Lappi	Ylitornion terveyskeskus
Yhteensä		27 terveyskeskusta

* Puuttuva tieto kokonaan tai alle 5

** Hyvinkää kuuluu Keski-Uudenmaan sote –kuntayhtymään (Keski-Uudenmaan sote –kuntayhtymä/terveyskeskus), mutta kuntayhtymän kunnat toimittavat tiedot erikseen.

Alla on lueteltu kuntayhtymien terveyskeskukset, jotka toimittavat tiedot erikseen eri kunnista ohjeista poiketen.

- Keski-Uudenmaan sote -kuntayhtymään kuuluvat kunnat (Hyvinkää, Järvenpää, Mäntsälä, Nurmijärvi, Tuusula, Pornainen) toimittavat tiedot erikseen.
- Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymään kuuluvat kunnat (Heinävesi, Iloanta, Joensuu, Juuka, Kitee, Kontiolahti, Lieksa, Liperi, Nurmes, Outokumpu, Polvijärvi, Rääkkylä, Tohmajärvi, Valtimo) toimittavat tietoja kuntayhtymänä, mutta Rääkkylä ja Tohmajärvi toimittavat tietoja erikseen. Rääkkylä ja Tohmajärvi ovat ulkoistettuja palveluita yksityiselle toimijalle.
- Rannikko-Pohjanmaan sosiaali- ja perusterveydenhuollon kuntayhtymään kuuluvat kunnat (Kaskinen, Korsnäs, Kristiinankaupunki, Maalahti, Närpiö) toimittavat tiedot erikseen.

Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Perusterveydenhuollon hoitopääsytiedot ovat odotusaikojen toteumatietoja, jotka saadaan Avohilmosta. Avohilmosta saatavat tiedot ovat hoidon todelliset ja reaaliaikaiset toteutumisaajat terveyskeskuksissa.

Kerran vuodessa tehtävä yhteydenotto ja tietojen julkaisemisesta koskeva erillistiedonkeruu perustuu terveyskeskusten operaattoriseurannasta saatuihin tietoihin ja johtavien lääkäreiden/hammaslääkäreiden antamiin vastauksiin.

Tietojen oikeellisuuteen vaikuttaa se, miten oikein ja yhtenevästi ammattilaiset ovat tilastoineet hoitopääsytiedot eri potilastietojärjestelmiin terveyskeskuksissa. Kyselystä saatava tieto on kokonaisarvio koko terveyskeskuksen tilanteesta.

Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Tiedot raportoidaan maalisi- ja lokakuun tilanteesta. Puuttuvista hoitopääsytiedoista ilmoitetaan terveyskeskuksille ja järjestelmätoimittajille, joita pyydetään samalla korjaamaan aineistossa ilmenneet puutteet. Näin pyritään varmistamaan tietojen kattavuus.

THL tuottaa Avohilmosta saaduista hoitopääsytiedoista myös kuukausittain päivittyvää raportointia verkkopalveluna. Avohilmo-verkkoraportoinnissa on saatavissa hoitopääsytiedot palvelutuottajittain (terveyskeskustaso) ja toimipaikoittain (terveysasemataso). Palveluntuottajataso perustuu terveyskeskusten THL:n toimipaikkarekisteriin (TOPI) ilmoittamiin tietoihin. Toimipaikkatieto perustuu terveyskeskusten Sosiaali- ja terveysalan organisaatiorekisteriin (THL – SOTE-organisaatiorekisteri) ilmoittamiin tietoihin.

Tietojen saatavuus ja läpinäkyvyys/selkeys

Perusterveydenhuollon hoitopääsytiedot julkaistaan THL:n verkkosivuilla kaksi kertaa vuodessa. Tiedot ovat osoitteessa: www.thl.fi/tilastot/hoitopaasy/pth

Tilastojen vertailukelpoisuus

Perusterveydenhuollon hoitopääsytietoja on kerätty terveyskeskuksista vuodesta 2005 lähtien. Tiedonkeruu toteutettiin ensin kokonaisuudessaan kyselytutkimuksena, jonka muoto hieman täsmentyi vuosien aikana.

Vuonna 2014 tiedonkeruuta muutettiin perusterveydenhuollossa ja suun terveydenhuollossa siten, että valtaosa tiedoista tulee suoraan potilastietojärjestelmästä (Avohilmo-tiedot) ja osittain kerran vuodessa toteutettavasta erilliskyselystä Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisen valvontaohjelman mukaisesti.

Tiedonkeruutavan muutos kaksi kertaa vuodessa kerätystä erilliskyselystä suoraan potilastietojärjestelmästä tapahtuvaan reaaliaikaiseen tiedonkeräykseen vaikuttaa tietojen vertailtavuuteen. Vuodesta 2014 alkaen Avohilmon kautta saatuja hoitopääsytietoja ei voi verrata aiempiin kyselyillä saatuihin tietoihin.

Selkeys ja eheys/yhtenäisyys

Hoitopääsytietojen raportointi sisältää määräaikaan mennessä saadut reaaliaikaiset Avohilmo-tiedot sekä erilliskyselyn vastaukset terveyskeskuksista. Hoitopääsytietojen raportit julkaistaan kaksi kertaa vuodessa, toukokuussa ja joulukuussa THL:n verkkosivuilla. Hoitopääsytiedot lähetetään ennen julkaisua valvontaviranomaisille.

Lokakuun 2018 perusterveydenhuollon hoitopääsyraportin erityispiirteet

Avohilmon hoitopääsytietojen saamisessa on ollut ongelmia vuoden 2018 aikana.

Ongelmat johtuvat Tieto Oy:n potilastietojärjestelmän muutoksista eri terveyskeskuksissa. Tieto Oy:n potilastietojärjestelmät kattavat noin 60 % kuntien käytössä olevista järjestelmistä. Muutoksen jälkeen tiedot eivät olleet kattavia näissä terveyskeskuksissa.

Tietojen saannin esteenä ovat myös uudet eri alueiden yhdistetyt sosiaali- ja terveystalot, joissa on samalla tehty potilastietojärjestelmävaihtoksia ja ulkoistuksia yksityisille toimijoille. Esimerkkinä tästä on Länsi-Pohjan alueen yhdistetyt ulkoistetut palvelut Kemin, Tornion, Ylitornion, Keminmaan, Tervolan ja Simon kuntien osalta. Myöskään aiemmin yhdistetyt eri kuntien palvelut eivät vielä tuota THL:ään kattavia Avohilmon tietoja (esim. Päijät-Häme).

Puuttavista tiedoista THL on ollut ja ollaan yhteydessä terveyskeskusten johtoon ja potilastietojärjestelmätoimittajiin. Yhteistyötä puuttavista tiedoista tehdään myös THL:n maakuntien arvioinnista vastaavien henkilöiden kanssa.

YTHS:n hoitopääsytiedot löytyvät perusterveydenhuollon hoitopääsytuotoista palvelumuodosta opiskeluterveydenhuolto. YTHS:n tiedot ovat kattavia lukuun ottamatta suuhygienistin tietoja.

Avohilmasta saatavat hoitopääsytiedot perustuvat asiakkaan/potilaan yhteydenottoon terveyskeskukseen, ammattihenkilön tekemään hoidon tarpeen arviointiin sekä sen perusteella tapahtuneeseen lääkärin/hammaslääkärin tai sairaanhoidajan/terveydenhoitajan/suuhygienistin vastaanottokäyntiin. Raportointiin on otettu mukaan vain kiireetön sairaanhoidollinen lääkärin/hammaslääkärin tai hoitajan käynti sekä käyntiin liittyvä hoidon tarpeen arviointi. Raportoinnissa näkyvä 0-päivää hoitoa odottaneiden tieto vastaa osin todellista hoitopääsytoteutumista, osin on kyse haasteista hoidon tarpeen arvioinnin kirjaamisesta ja kirjausten yhdistymisestä käyntikirjausten tietoihin. Perusterveydenhuollon hoitopääsyt seurantapisteen tarkemmin kuvattu tilastoraportin (THL 42/2018) kuviossa 2.